

СТАНОВИЩЕ

по дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
по научна специалност 3.2. Психология (Медицинска психология. Консултативна
психология) на Пламена Красиминова Цветанова
с научен ръководител: проф. д.пс.н. Теодора Стоева
Тема на дисертацията: „Възприятието на реалността като индикатор за стил на
привързаност при софтуерни специалисти.”

Изготвил становището: доц. Росица Георгиева
Департамент „Психология“ при ИИНЧ - БАН

Дисертационният труд на Пламена Цветанова „Възприятието на реалността като индикатор за стил за привързаност при софтуерни специалисти“ тематично се отнася към областта на медицинската и консултативна психология. В него са поставени и изследвани интересни въпроси от общо-психологично естество с изход към консултативната практика. Обект на изследването са софтуерни специалист и в частност стилът на привързаност при тях, като индикатор за връзката им с реалността. Тази тема ми напомни красивата метафора на екзистенциалния психотерапевт Джеймс Бюджентал, че хората са амфибии, които живеят в дълбините на субективното и на сушата на обективното. Според него ние се нуждаем и от двете реалности, а оставането само в едната от тях е знак за психично неблагоприятно развитие и болест. Нова и по-сложна е ситуацията на съвременния човек, защото в света му все по-категорично се налага присъствието на една нова реалност – виртуалната. Дали тя ще се окаже убежище или фактор за появата на нови психични разстройства и патология е един от актуалните въпроси, стоящи пред съвременната психологична наука. В този контекст Пламена Цветанова е избрала да изследва софтуерните специалисти, като особено уязвима група, а стила на тяхната привързаност като основание за личностната им устойчивост.

Обемът на разработката е 240 страници. В структурно отношение текстът отговаря на изискванията за представяне на дисертационен труд. Той е организиран в две части – теоретична и описание на собственото емпирично изследване, всяка от която съдържа по две глави. Цитирани са 268 литературни източници, от които 19 на кирилица.

В първата, теоретична част на дисертацията в две глави са разгледани класически и съвременни теории и изследователски подходи към проблемите на привързаността и връзката с реалността. И по двете теми е акцентирано върху детското

развитие и психопатологията на изучаваните феномени. Специално внимание е отделено на методите и експерименталните процедури, свързани с изследванията по темата.

Втората част от разработката е посветена на собственото емпирично изследване на докторантката. В неговата първа глава са представени целите задачите и хипотезите, описание на извадката и използваните методики. Изследвани са 81 софтуерни специалисти на средна възраст 30 години. Извадката по повечето параметри е небалансирана, което е обяснено със спецификата на дейността, в която работят главно мъже. Единствено по критерия семейно положение, който е особено важен за анализите по темата извадката е напълно балансирана. Сравненията с нормата са направени без изследване в контролна група. Издигнати са 5 хипотези и множество под-хипотези, които са тясно свързани с конкретни параметри от използваните в изследването методики. Изборът на методиките е добре аргументиран, представянето им е подробно.

Анализът и обсъждането на данните от емпиричното изследване са направени за всяка методика отделно и чрез сравнение на получените резултати от трите източника. Обобщението на значимите резултати е постигнато чрез верификация на хипотезите и под-хипотезите на изследването. Голяма част от тях се потвърждават частично или се отхвърлят, за което е представено адекватно обяснение. Цялостно резултатите подкрепят началната хипотеза, описваща софтуерните специалисти като клинично здрави лица, със специфичен профил на привързаност, доближаващ ги до резултатите от клинични извадки, представени в литературата. Въпреки липсата на контролна и българска клинична група за сравнение, получените в изследването на Пламена Цветанова резултати предоставят ценна информация относно стиловете на привързаност на софтуерните специалисти и дават идеи и насоки за бъдещи изследвания в това направление.

Като забележка мога да посоча, че вниманието на докторантката в представения дисертационен труд е насочено главно към методичния инструментариум и неговата верификация, а интерпретацията на данните е изцяло в рамките на теорията за привързаността, която описва реалността от гледна точка на обектните отношения. По този начин извън обсега на изследването остават важни параметри на обективната и виртуална реалност, в която пребиват психично здравите софтуерни специалисти. Дефицитите в техния стил на привързаност по-лесно биха се проявили в критични ситуации, което не е обект на това изследване, но би обясняло много от непотвърдените

му хипотези. Тази забележка не омаловажава стойността на представената разработка, а по-скоро е препоръка за посока на бъдещо нейно продължаване и развитие.

Въз основа на тези съображения като член на научното жури предлагам на Пламена Красиминова Цветанова да бъде присъдена научната степен „доктор“ за дисертационния и труд на тема „Възприятието на реалността като индикатор за стил на привързаност при софтуерни специалисти.“

Октомври 2018
София

Изготвила становището:
доц. Росица Георгиева